

Foto: Kjell R. Mjølness

Årsmøte NiR 16. mars

Naturvernforbundet i Rogaland inviterer til årsmøte tirsdag 16. mars på Inge Steenslands Hus (Mostun).

[Side 20](#)

Nå er vi i gang!

Byggegjerdene har kommet opp og totalrenoveringen av Mostun har startet. I juni skal vi flytte tilbake.

[Side 17](#)

Naturkrisen fortsetter

Forbruket av natur – og jordbruksarealer er altfor stort i Rogaland. Naturkrisen må tas på større alvor.

[Side 6](#)

46. årgang

Redaksjonen avsluttet 19. februar

Viderebruk av stoff er tillatt ved kildehenvisning

REDAKSJON Erik Thoring (ansv),

Gunnarshaug Trykkeri (layout)

UTGIVER Naturvernforbundet i Rogaland

OPPLAG 2200

TRYKK Gunnarshaug Trykkeri

PAPIR RecyStar 100g

Produsert av 100% returfibres

Naturvernforbundet
i Rogaland

Kontoret er vanligvis bemannet mellom kl.09 og kl.16 alle dager.

ORG.NR. 971 339 993

BESØKSADR Midlertidig: Ynglingen,

Ytre Eiganesvei 21, 4022 Stavanger

POSTADR Pb. 441, 4002 Stavanger

TELEFON 51 52 88 11

E-POST rogaland@naturvernforbundet.no

INTERNETT rogaland-naturvern.no

BANKGIRO 1503.80.05879

GIVERKONTO 3201.41.63327

DAGLIG LEDER

Erik Thoring, tlf 51 52 88 11/ 416 83 238

STYRELEDER

Hallgeir Langeland, tlf: 930 63 633

LOKALLAG OG KONTAKTER

Haugalandet: Ineke de Rezende, tlf. 982 95 147

Strand: Egil Tjensvold, tlf. 51 74 75 20

Nord-Jæren: Erik Thoring, tlf: 51 89 06 90

MEDLEMSKAP

Medlemskap kan tegnes på Mostun natursenter eller på naturvernforbundet.no/medlem

Mostun natursenter

Utstillinger og økologisk kafé åpen søndager kl. 11-16 og onsdager kl. 11-13.30.

Utleie av Inge Steenslands Hus
se www.rogaland-naturvern.no eller telefon 51 52 88 11

PUBLIKUMSANSVARLIG

Anne-Mette Glasø Olaussen, tlf: 975 81 288

Besøkssenter våtmark Jæren

BESØKSADR Mostun natursenter,

Henrik Ibsensgate 59, 4021 Stavanger

NATURVEILEDER

Sigrid Tveitnes, tlf. 977 12 253

E-POST post@bvj.no

INTERNETT Facebook: Besøkssenter

våtmark Jæren og www.bvj.no

ROGALAND NATUR OG UNGDOM

Sanna Stangeland, tlf 472 66 830.

E-post: rogaland@nu.no

ANNONSER

Sverre Sakkestad

sverre@gmk.as

Eramet Norway hadde dialogmøte med fylkeslaget og lokallaget i Strand 13. februar.

Bak f.v. styreleder Egil Tjensvold, Strand, daglig leder Erik Thoring, styremedlem Rune Folkvord, Strand og helt til høyre styreleder Hallgeir Langeland.

Rapport fra koronaåret 2020

Vi har hatt finanskriser og nedgangstider, men alt blekner mot fjorårets globale pandemikrise. Nedstegninger og restriksjoner på sosiale samlinger har selvsagt satt sitt sterke preg på vår virksomhet. Antallet arrangementer ble redusert, kaféen på Mostun ble stengt i perioder og det har vært begrensninger på undervisning og utleie. Likevel klarte vi å utnytte de åpne vinduene og kan etter at «vare-opptellingen» er gjort, konkludere med at vi kom fra 2020 med akseptable resultater.

Den grønne vinden blåser fortsatt vår vei. Medlemsveksten fortsatte i fjor, men ikke like sterkt som i 2019. Ved utgangen av året talte vi 2554. Det er en økning på tusen medlemmer i løpet av fire år. Samtidig har vi registrert at den politiske interessen og gjennomslaget for våre saker har økt. Vi registrerer at naturvern implementeres i langt større grad i planer og politiske

vedtak. Men en radikal kursendringen mangler og mye går fortsatt i feil retning. Nedbyggingen av natur er rekordhøy og matjord har fortsatt for dårlig vern.

I 2020 har styret, ledet av Hallgeir Langeland, opprettholdt en god aktivitet. Pandemien har ikke lagt bånd på vårt politiske arbeide, sjøl om agendaen i offentligheten har vært dominert av koronatiltak. Styret i 2020 bestod av følgende:

Styret, faste medlemmer:

Hallgeir Langeland, styreleder
Ellen Jepson
Wenche Skorge
Hugh Clarke
Kjetil Nilsen
Randi Storhaug

Varamedlemmer

Bothild Åslaugsdatter Undheim,
Stein Johan Warland, Lena Forgaard
og Ingeborg Vrenne.

Linn Marie Flølo (foran t.v.) jobbet ved Mostun natursenter første halvår 2020. Her som medhjelper under fuglekassesnekring.

Erik Thoring, daglig leder siden 2001
Sissel Norheim, prosjektrådgiver siden 2018
Sigrid Tveitnes, naturveileder BJV siden 2020
Laila Fossan, regnskap- og personalmedarbeider siden 2017
Anne-Mette G. Olaussen, publikumsansvarlig siden 2019

Fem fast ansatte utgjorde 3,9 årsverk i 2020, det samme som i 2019. Som en følge av koronanedstengningen i mars ble tre ansatte permittert i 20 dager. Sigrid Tveitnes hadde utdanningspermisjon i seks uker i forbindelse med PPU-utdanning ved UiS. Det har ikke vært lengre sykefravær i staben og det har heller ikke skjedd skader på noen ansatte.

Engasjerte medarbeidere

Ineke de Rezende, Haugesund, engasjement prosjektleder Broen til fram-

tiden og plastfrie skoler og barnehager
Linn Marie Flølo, arbeidstrening og engasjement første halvår 2020
Åshild Nordahl, engasjert naturveileder i en periode våren 2020

Utstillingsvertene:

Tre til fire faste utstillingsverter som betjener kaféen og publikum. Alle har kontrakter og jobber etter vaktlister fra publikumsansvarlig.

I 2020 utgjorde samlet antall ansatte ca 4,2 årsverk.

Hvor er vi representert?

Tillitsvalgte og ansatte i fylkeslaget er representert i ulike utvalg, styrer og fora:

Wenche Skorge, medlem av Naturvernforbundets sentralstyre siden

Randi Storhaug, medlem av Naturvernforbundets landsstyre siden

Kjetil Lønne Nilsen, medlem av Naturvernforbundets oppdrettsutvalg

Stein Johan Warland, medlem av fylkeskomiteen for WWF's TV-aksjon 2020

Rune Folkvord, medlem av Naturvernforbundets Vassdragsvernråd

Erik Thoring, styrerepresentant i FNF-Rogaland og vara i FNF-Stavanger.

Styremedlem Besøkssenter våtmark Jæren

Sissel Norheim, styrerepresentant FNF-Stavanger.

Hallgeir Langeland, medlem i vindkraftgruppa FNF-Rogaland

I tillegg til fast representasjon deltar styret, frivillige og ansatte på konferanser, høringer, referansegrupper mm.

Rune Folkvord er medlem i Naturvernforbundets Vassdragsvernråd. På befaring ved elva mellom Botnavatn og Grunnvatn i Suldal.

LOKALLAG OG FRIVILLIGE

Samme antall lokallag i 2020 som i 2019 – Haugalandet, Strand og Nord-Jæren. Forsøk på å etablere lokallag i Dalane og Sandnes har så langt ikke ført fram. Lokallagene styrer seg sjøl og velger agenda etter ønsker og interesser. Strand jobber i hovedsak med lokalpolitiske saker, Nord-Jæren driver med skjøtselprosjekter

og mens Haugalandet satser på samarbeid og formidling. Sistnevnte lag har en aktiv Facebook-side med 500 følgere. Strand og Nord-Jæren (Store Marøy) har også FB-sider som blir mer sporadisk oppdatert.

Det har gjennom 2020 vært tett kontakt mellom fylkeslagets

administrasjon og lokallagene. Det handler om generell rådgivning og samarbeid om politiske saker.

Styreledere i lokallagene har vært som følger i 2020:
 Haugalandet: Ineke de Rezende
 Strand: Egil Tjensvold
 Nord-Jæren: Erik Thoring

Ansatte og frivillige gjennomførte arrangementene i 2020 med strenge koronatiltak.

Vi overlevde koronaåret!

Den pågående pandemien har naturlig nok satt sitt preg på driften av Mostun i 2020. Tross vanskene klarte vi å opprettholde et godt tilbud gjennom året.

Antallet arrangementer på Mostun ble halvert, fra 110 i 2019 til 53 i fjor. Av samme grunn gikk besøkstallene ned fra 10 024 til 6 346 i 2020. Det skyldes første og fremst at alle de store arrangementene som trekker mye folk måtte avlyses. Bare på den årlige familiedagen ved Mosvatnet i september mistet vi rundt 1000 besøkende.

Men noe gikk den rette veien. I 2020 økte vi antall åpningsdager i kafé og utstilling, fra 103 dager i 2019 til 129 dager i 2020. Det skyldes først og fremst at vi for første gang i historien kunne holde sommeråpent. Stavanger kommune støttet vårt prosjekt Barnas Sommer ved Mosvatnet og det ga oss mulighet til å åpne dørene for publikum. Omsetningen i kaféen økte fra 347 000 i 2019 til 383 000 i 2020. Vi kom ut med et mindre overskudd, og det er vi fornøyd med i et mildt sagt spesielt år.

Foredragsserien «Natur på torsdag» ble også rammet av nedstengning og restriksjoner. Likevel klarte vi å gjennomføre sju foredrag i 2020 mot ni i 2019. Besøkstallene var imidlertid langt lavere enn i et normalår.

I 2020 ble det undervist 1722 elever

og barnehagebarn på Mostun, Orre og Kvassheim, i regi av fylkeslaget og BVJ. Det var en nedgang på 282 elever sammenliknet med 2019.

Utleie av Inge Steenslands Hus er

en av våre viktigste inntektskilder. Da avbestillingene raste inn i mars, fryktet vi det verste. Men med godt arbeid av vår publikumsansvarlige klarte vi å gjenvinne mye av tapte i andre halvår. Inntektene ble omtrent de samme som i 2019, og i tillegg fikk vi kompensasjon fra Lotteritilsynet. Utleieinntektene landet omtrent som vi kunne ha forventet i et normalår.

FAKTA MOSTUN NATURSENTER 2020

	2020	2019	Endring
Antall arrangementer på Mostun	53	110	-57
Antall avlyste arrangementer på Mostun	23		
Antall arrangementer utenfor Mostun	22	41	-19
Antall avlyste arrangementer utenfor Mostun	7		
Natur på torsdag foredrag	7	9	-2
Avlyste Natur på torsdag foredrag	4		
Antall deltagere Natur på torsdag	175	504	-329
Snitt antall deltagere Natur på torsdag	29	56	-27
Antall besøkende på arr. Mostun	6 346	10 024	-3678
Samlet bruk av Mostun (arrangementer, medlemsmøter og utleie)	9215	11320	-2105
Åpningsdager kafé/utstilling	129	103	+26
Åpnings timer kafé/utstilling	451	382	+69
Driftsinntekter	382 606,-	346 923,-	+35 683,-
Driftsutgifter inkl. lønnsutgifter kaféerverter	329.054,-	298.921,-	+30.133,-
Resultat kafé/utstilling	53 552,-	48 002,-	+5.550,-
Underviste elever Mostun, Orre, Kvassheim	2004	1722	-282

Private gaver bidrar sterkt til en god økonomi i fylkeslaget. Den midlertidige redskapsboden som ble oppført ved Mostun ble sponset av styreleder Hallgeir Langeland, derav navnet Hallgeirbua.

God økonomi i kriseåret

Da Norge stengte ned 12. mars fryktet vi det verste. Hvilke konsekvenser ville det få på økonomien vår når vi ikke kunne drive utleie, kafé og store arrangementer?

Nå har vi fasiten og den viser at vi klarte oss bedre enn fryktet. Faktisk økte inntektene sammenliknet med 2019, fra 3,5 mill.kr. til 3,7 mill.kr. Når vi tillegg holdt utgiftene i sjakk kom fjoråret ut med et pent overskudd (før finans) på ca 200 000 kr. Etter avskrivninger og finanskostnader ble resultatet ca 70 000 kroner.

Den gode økonomien har ikke kommet av seg sjøl. Vi gjorde en lang

rekke offensive tiltak i fjor for å øke inntektene og å redusere utgiftene. Blant annet ved å søke støtte til nye prosjekter og å bruke alle koronapausene til å markedsføre utleie og kafédrift. Noe hjelp fikk vi fra myndighetene. Tapte leieinntekter ble kompensert av staten og Stavanger kommune bidro med støtte til å holde åpent på Mostun i sommer. Dessuten fikk vi flere private gaver i fjor enn det som er normalt.

En særskilt takk går til Norges Naturvernforbund som bidro med økt prosjektstøtte og i tillegg ga oss gode koronaråd.

Eventyrlig medlemsvekst

Store arrangement er en god vervearena. I fjor var det få slike.

I løpet av de fire siste årene har medlemstallet økt med over 40 prosent. Gjennombruddet kom i 2019 medlemstallet økte med 25 prosent sammenliknet med 2018. Dette året passerte vi 2000 medlemmer og er nå på full fart mot 3000-tallet.

Veksten ble noe redusert i 2020 (14 %), men ved utgangen av fjoråret kløkket vi inn 2554 medlemmer som er «all time high». Ikke verst av en «gamling» som har vært i kontinuerlig drift siden starten i 1928. Om trenden fortsetter kan vi passere 3000 medlemmer om to til tre år.

Vi kan ikke peke på en enkeltårsak til økt oppslutning om Naturvernforbundet. Men det er god grunn til å tro at den folkeopprøret mot vindkraft har spilt en stor rolle, særlig i Rogaland der det har vært en massiv utbygging av vindkraftanlegg de siste årene.

Rygjavern i 45 år

I fjor var det 45 år siden tidsskriftet Rygjavern ble utgitt første gang. Antall årlige utgivelser er riktignok redusert fra fire og tre til dagens to. Til gjengjeld er sidetallet i hver utgivelse økt betydelig og var på 64 sider totalt. I takt med medlemsveksten har også opplaget økt merkbart. I 2020 var opplaget 2200 eks.

2900 følgere på FB

Facebook er vår viktigste informasjonskanal til medlemmer og interesserte. Vi administrerer fire FB-sider hvorav fylkeslagets side er den største med 2900 følgere. I 2020 har vi sendt ut nyhetsbrev til medlemmene hver 14.dag. Hjemmesida rogaland-naturvern.no blir jevnt og trutt oppdatert og hadde 5720 brukerbisøk i fjor.

Naturkrisen fortsetter

Vi har en global naturkrise, fastslår FN's naturpanel. Regjering og storting deler bekymringen, men har det fått politiske og praktiske konsekvenser? I liten grad, mener vi.

2020 viser nemlig et høyt forbruk av naturarealer. Verken staten eller kommunene har tatt innover seg at vi må redusere bruken av natur om vi skal sikre leveområdene til truede arter. Byggeprosjektene står i kø og de har til felles at natur eller matjord vil gå tapt.

Flere vindkraftprosjekter i Rogaland ble sluttført eller påbegynt i fjor. Mest omstridt var Tysvær vindpark der bygdefolket forjeves har ført en heroisk kamp for å verne nærnaturen og hekkelokalteter for kongeørn og hubro. Skandaleprosjektet på Vardafjell i Sandnes ble også trumfet gjennom tross sterk motstand fra Sandnes kommune og fra berørte naboer.

I sør-fylket har vindkraftutbyggingene redusert store inngrepsfrie naturarealer og skapt stor usikkerhet om hubroens muligheter for å overleve vindturbinene og de varige inngrepene.

Bygdefolket i Tysvær har ført en heroisk kamp mot vindkraft. Men det er den politiske og økonomiske makta som rår.

En lang og seig kamp mot utbygging av Skurvedalsåna i Lysefjorden ble kronet med seier i fjor. Hele dalføret, elva inkludert, er nå naturreservat.

Fylkeslaget og lokallagene i Strand og på Haugalandet merker økt støtte i befolkningen. Stadig flere kontakter oss om lokale utbyggingssaker og vi forsøker å følge opp så godt vi kan. Sjøl om Naturvernforbundet er den største naturvernorganisasjonen i Rogaland har vi begrensede ressurser.

Det vil føre for langt å gå inn på alle sakene vi har jobbet med i 2020. Derfor må vi nøye oss med en oppstilling i kortform. Den fullstendige omtalen vil du finne i årsmeldingen for 2020 som ligger åpent tilgjengelig på vår hjemmeside rogaland-naturvern.no

- Nei til firefelt motorvei E39- ja til Ålgårdbanen.
- Omkjøringsvegen på Åkra blir trolig skrinlagt.
- Strengt miljøkrav til oppdrettsnæringen – forby bruk av leppefisk.

- Hummerreservatene kommer – Sola med nytt reservat.
- De siste myrene på Jæren må få ligge i fred for nydyrking.
- Gjenåpne Grannesbekken og restaurer Grannemyrå.
- Datasenter på Kvernaland og i Hetlandskogen må avvises. Gismarvik i Tysvær er et bedre alternativ.
- Giftig algesuppe i Hålandsvatnet - en varslet katastrofe.
- Bedre vern av Sørmarka. Heller våtmark enn sykkelbane.
- Hotell i unik natur på Kvitøy skrinlagt.
- Spar naturen når ny kraftlinje skal bygges mellom Jørpeland og Hjelme-land
- Hipp hurra! Skurvedalen i Lysefjorden er vernet som naturreservat.
- Det blir ikke kraftverk i Lusaheia landskapsvernområde.

Prosjekter er frivillighet og naturvern

Prosjekter er en vesentlig del av forbundets politiske arbeid. Vi gjør en innsats for naturen og samtidig får medlemmene en mulighet til å engasjere seg.

I 2020 var det 20 år siden Naturvernforbundet startet sitt til nå lengstlevende prosjekt på Store Marøy i Stavanger. Poenget var å restaurere kystlynghei og slåttmark som begge er truede naturtyper. Etter 6000 timer dugnad kan vi fastslå at prosjektet har vært vellykket.

Det er flere pågående skjøtselsprosjekter i Stavanger. Vedemyrå på Tasta ble tilbakeført i 2012 og vedlikeholdes årlig. Måkeholmen i Mosvatnet ble ryddet i 2010 og ryddes årlig. I tillegg blir hekkeholmene i skjærgården fulgt opp jevnlig.

Nytt i 2020 var oppstart av et skjøtselsprosjekt i lyngheia på Årabrot i Haugesund. Initiativet ble tatt i mot med åpne armer av naboene og Haugesund kommune. Marin forsøpling kom for alvor på dagsorden i fjor med flere ryddeaksjoner, kunnskapsformidling og aktiviteter sammen med gode samarbeidspartnere.

Det største løftet for organisasjonen var likevel «Broen til framtiden»-

Trygve Berg Lea (f.v.) Skretting Nutreco, Tor Magne Madsen, FishGlobe og Kjetil Nilsen, Naturvernforbundet diskuterte oppdrett på «Broen til framtiden» konferansen i Atlantic Hall.

konferansene i Haugesund og Stavanger i oktober. Lokallagslederen på Haugalandet, Ineke de Rezende, ble engasjert som prosjektleder og loset i land to svært vellykkede arrangementer med temaene bærekraft som konkurransefortrinn og grønn omstilling etter oljen. Ineke har også blitt engasjert for å lede et prosjekt i nordfylket om giftfrie barnehager og skoler.

Solsats-prosjektet som vi startet i 2019 i samarbeid med Stavanger kommune ruller videre. Dette er det

største enkeltprosjektet i fylkeslaget og er ledet av vår energirådgiver Sissel Norheim. Mer om dette finner du på side 13 i denne utgaven av Rygjavern.

Prosjektene er med på å finansiere organisasjonen samtidig som de utløser mye frivillighet og gode resultater for naturen. De viktigste økonomiske støttespillerne er Norges Naturvernforbund, Stavanger kommune, Miljødirektoratet, Statsforvalteren i Rogaland og Rogaland fylkeskommune.

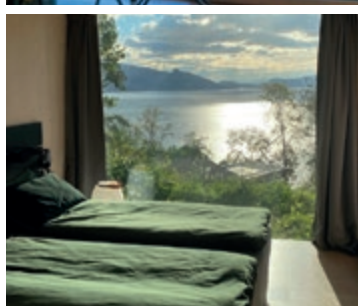
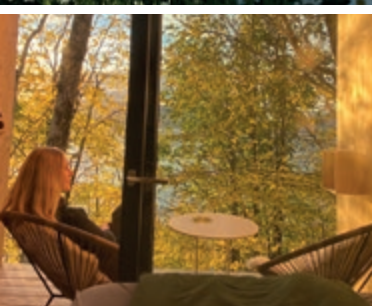
Frivillige fra Clean Shores deltok på ryddeaksjon i Lundarsøyla naturreservat på Kyrkjøy sammen med Ryfylke friluftsråd, Stavanger Turistforening og Naturvernforbundet.

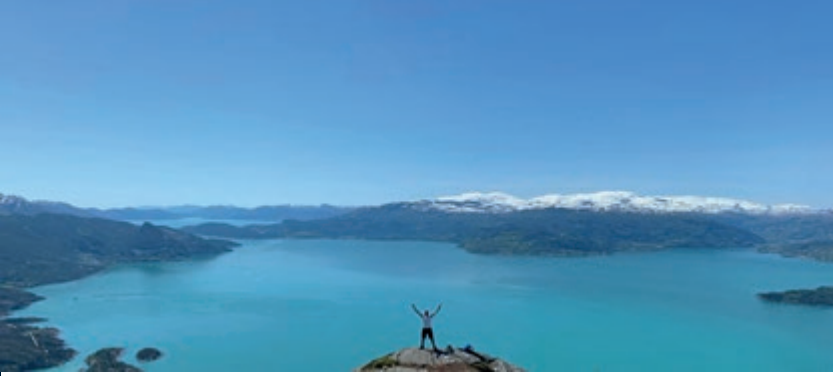

Ove Førland er en av mange som har bidratt til å restaurere kystlynghei, slåttemark og kulturminner på Marøy. Her kartlegger han plantelivet på en slåtteng.

REN NYTELSE

Stillhet og stjernehimmel er undervurdert.
Her har du alt du trenger for å leve og sove godt.

Ta spektakulære toppturer i nærområdet, som opp til Samlen, eller bare være her og finne roen?

Velkommen til solsiden av Hardangerfjorden!

De som har funnet denne passe avsidesliggende perlen på solsiden av Hardangerfjorden, forteller om en utsikt som er som balsam for en stresset sjel og lyden av pur natur. Sol i ansiktet og bølgeskulp på øret, gjør underverker, året rundt.

På Hardanger Fjordtun kan du velge mellom et romantisk opphold i hytten i tretoppene, eller fjordpanoramahytten med plass til familien eller noen utvalgte venner. De arkitekttegnede trehyttene har akkurat det du trenger, både for å leve og sove godt. Store glassflater som slipper naturen inn og en terrasse i ly for vinden. Utenfor er det et yrende fugleliv og et stort arts mangfold, siden det er edelløvskog her. Når solen går ned, får stjernehimlen komme frem. Mørke og stillhet er for mange en sjelden luksus.

Du kan gå både korte og lange turer i nærmiljøet. Noen turer starter rett utenfor hyttedøren, som stien «Samlen rundt». Da går du langs fjorden og veiløse gamle samfunn, litt opp og litt ned, kanskje bare deler av stien. Når det blir varmere, kan du bade, fiske eller ro rett nedenfor hyttene, kanskje teste kondisen opp på selveste Samlen 686 m.o.h. Og selv om du føler deg langt borte, er det kun en kort kjøretur til Folgefonna Sommerskisenter, Jondal og Utne. Trolltunga er også innen rekkevidde.

Ta vare på hverandre

Akkurat nå er det ekstra viktig å ta vare på hverandre, passe på å være litt kjæreste også. Bare en liten tur bort fra det vanlige, kan være nok.

- Ikke lov å dra på tur, sier du? Her er det flere fugler enn folk.

Du kommer deg enkelt hit med egen bil, og kan parkere på tunet rett utenfor hytten, som du har for deg selv. Om du følger retningslinjene fra FHI og handler før du drar hjemmefra, hverken tar du eller utgjør du risiko for smitte.

«Workcation»

Særlig fjordpanorama-hytten er egnet til å kombinere stueforandring med hjemmekontor. Her er det stabilt Internett og plass til å sitte å jobbe uforstyrret.

Følg gjerne livet på Hardanger Fjordtun på Facebook, og på Instagram som @Hardangerfjord_Treehouses.

Fuglene står opp tidlig. Ekornene kommer til frokost i 9-10 tiden, og kanskje kommer det en havørn seilende forbi.

MEDLEMSTILBUD

Medlemmer i Naturvernforbundet
3 netter til prisen av 2*

* ved bestilling innen 1. april 2021. Tilbudet kan ikke benyttes ved helligdager og skoleferier. (se prisar på Airbnb).

Ekstra:

Finner du nok søppel i naturen rundt oss til å fylle en bærepose, får du et fuglekasse-sett.

Ta kontakt med oss for mer informasjon/ booking:
sverre@gmk.as, telefon: 986 13 101/ 55 10 10 97

Hardanger Fjordtun | Mælsvegen 299 | 5628 Herand

Hardanger Fjordtun

Treetop & Fjord Panorama Cabins

Rogaland på kryss og tvers

Fire vann i Lund

Det er dessverre altfor sjelden vi kan melde om en klokkeklar naturvernseier. Desto hyggeligere er det når det skjer! Rett før jul fikk vi melding om at NVE har avslått søknad om å demme ned fire mindre skogvatn ved det populære utfartsområdet Sætra i Lund kommune. I 2019 uttalte Naturvernforbundet at inngrepene var dramatiske og helt urimelige sett i forhold til energigevinsten ved utbygging. NVE er av samme oppfatning og har altså sagt nei til oppdemming av Ljosvatn (foto NVE), Åmstadvatn, Øvre og Nedre Rundtjørn. Herlig!

Turisthytte ved Kjerag må avvises

Fylkesmannen i Rogaland (nå statsforvalteren) har klaget på et vedtak i Verneområdestyret for Setesdal vesthei/Ryfylkeheiane om å tillate bygging av en ny turisthytte (Skansen) mellom Kjerag og Flørli. Det er Stavanger Turistforening som har søkt og fått dispensasjon fra verneforskriften for Frafjordheiane landskapsvernområde. Naturvernforbundet er enig med fylkesmannen om at betingelsene for å gi dispensasjon ikke er tilstede. Det er Miljødirektoratet som skal ta endelig stilling til klagen fra fylkesmannen.

Søk på ny i Suldal

Ikke langt fra Sandsa i Suldal har Småkraft AS fått konsesjon på å bygge Osane kraftverk til tross fra sterke protester fra Naturvernforbundet, Suldal kommune og Stavanger Turistforening. Utbyggeren har hatt 14 år på å realisere utbyggingen uten at noe har skjedd. Nå søker Småkraft om å få forlenget konsesjonen med fem nye år. Naturvernforbundet mener søknaden må avvises, subsidiært at selskapet må søke om konsesjon på ny.

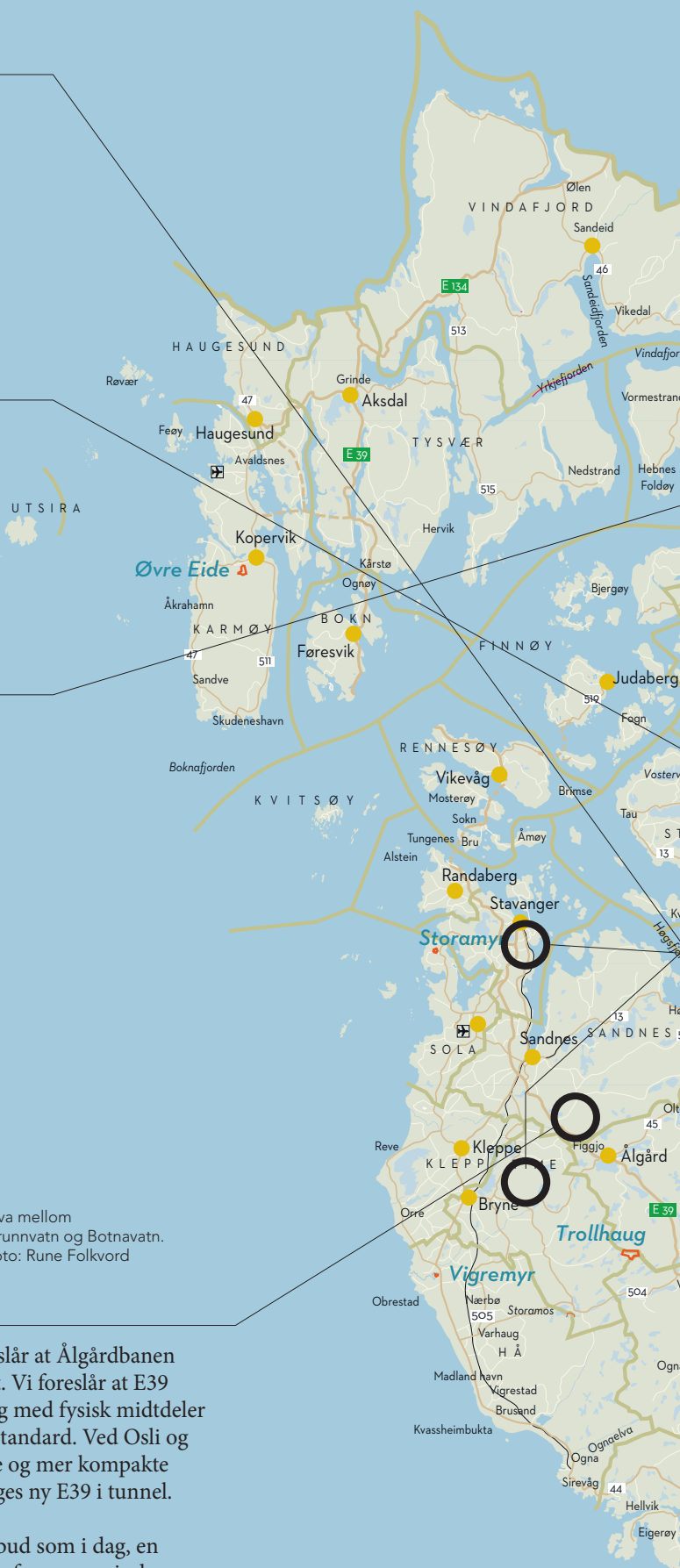

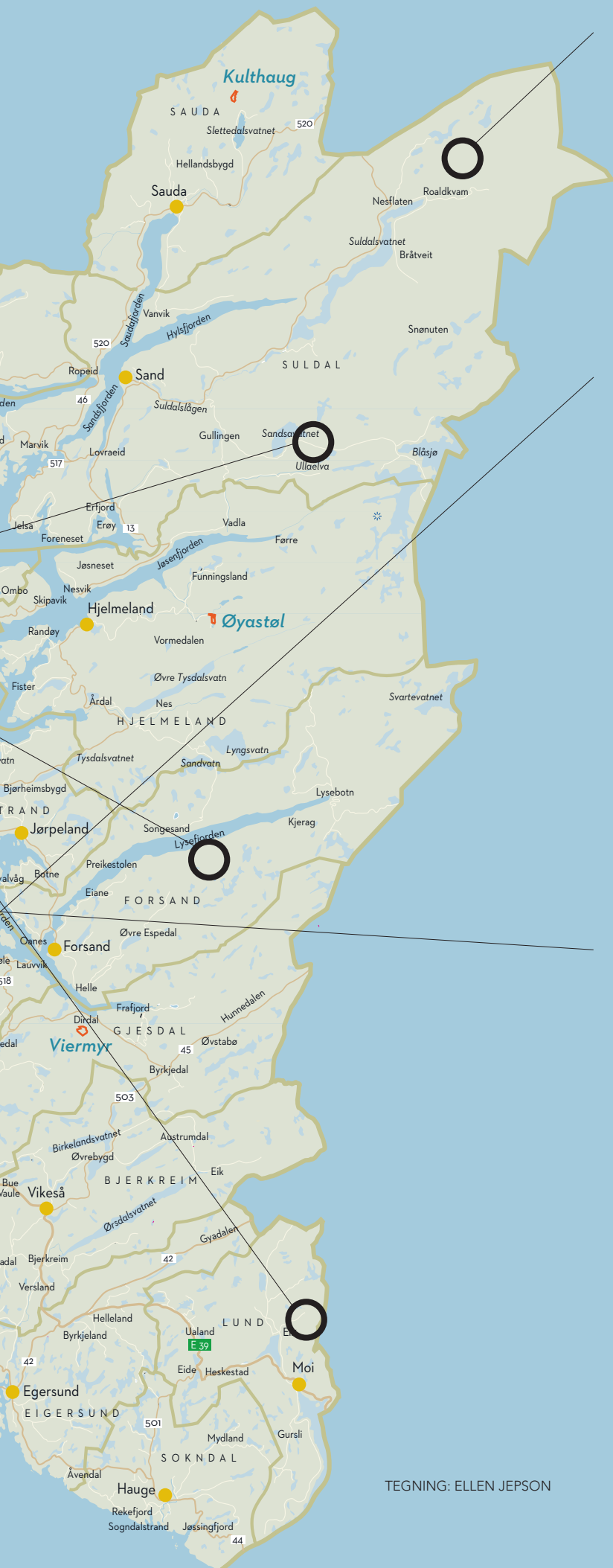
Elva mellom Grunnvatn og Botnavatn.
Foto: Rune Folkvord

Vinn vinn med E39 + Ålgårdbanen

Naturvernforbundet, For Jernbane og Ålgårdbanens Venner foreslår at Ålgårdbanen gjenåpnes først slik at togene kan avlaste E39 mens den bygges ut. Vi foreslår at E39 oppgraderes i eksisterende trase til en trafikksikker to-tre felts veg med fysisk midtdeler og planfrie kryss. Strekningen Hove-Osli holder allerede en slik standard. Ved Osli og Bråstein foreslår vi at sideveier samordnes og at det bygges to nye og mer kompakte planfrie kryssløsninger. Mellom Kongeparken og Limavatnet legges ny E39 i tunnel.

Med en slik løsning kan Ålgård få et dobbelt så raskt kollektivtilbud som i dag, en sikrere E39, bedre trafikkflyt, lavere kostnad, mindre bompenger, færre og mindre inngrep i landskapet og mindre tap av matjord. Det er kort og godt en løsning som alle interesser vinner på.

Rett opp i naturskadene i Røldal og Suldal

Da kraftutbyggingene kom til Røldal og indre Suldal på 1960-tallet var det ingen krav til natur- og miljøvennlig utbygging. Derfor ble utbyggingene i dette utkantområdet til Hardangervidda ett av de mest brutale inngrepene sett med dagens øyne. Nå søker Lyse (ny eier) og Hydro om en evigvarende konsesjon. Naturvernforbundet og flere landsdekkende organisasjoner krever at selskapene må pålegges å søke om ny full konsesjon slik at skadene som er påført vassdragsnaturen kan rettes opp. Det fortjener også innbyggerne i Røldal som i 60 år har levd med en sterkt begrensende kraftutbygging. Det er stortinget som bestemmer om og hvilke krav det skal stilles til Røldal-Suldal Kraft.

Datasenter møter motbør

Naturvernforbundet gir full støtte til kvernalandbuens kamp mot rasering av bygda. Sterke økonomiske krefter vil omgjøre natur og jordbruksjord på Kalberg og Frøyland til et industriområde der internasjonale giganter skal få bruke opp den verdifulle vannkrafta vår i kraftkrevende datasentre. Time kommune har med et knapt flertall vedtatt å sende ut på høring et forslag å omregulere nesten 2000 dekar fra landbruk, natur og friluftsliv (LNF) til industriformål. Fylkesrådmannen i Rogaland mener det er en dårlig ide og har fremmet innsigelse mot halvparten av det foreslåtte industriområdet. Det von i hangjande snøre!

Kvernlands natur og jordbruksjord er truet. Foto: Bjarne Oddane

Stavanger – måkeholmen strøket

Til vår store skuffelse ble tre millioner kroner som var avsatt til utvidelse av Måkeholmen i Mosvatnet strøket i flertall-partienes budsjett for 2021. Det var Naturvernforbundet som tok opp forslaget i 2008 og siden har det vandret i systemet, med liten framdrift, men verbal velvilje fra administrasjonen og politikerne. Vi øynet fornyet håp da Per A. Thorbjørnsen (V) i 2018 fikk satt av 300 000 kroner til et forprosjekt. Men plutselig var administrasjonen lite interessert i å drive fram prosjektet og ingen partier kjente lenger på oppriktig eierskap «nye Måkeholmen». Prosjektet er parkert og Naturvernforbundet må igjen bruke tid og krefter på å få det løftet det opp og fram. Vi gir oss nemlig aldri!

TEGNING: ELLEN JEPSON

Men må vi ha mer kraft?

I media kommer det stadig opprop om at vi må ha mer kraft. MÅ vi egentlig det?

Av Rune Folkvord, Medlem i
Naturvernforbundets Vassdragsvernråd

Vårt samfunn har utviklet seg slik at vi forbruker for mye råstoffer og energi som belaster naturen mer enn miljøet og vår tilværelse på Jorden tåler. Går vi ned i våre krav til forbruksvaner, vil mye være vunnet og det grønne skiftet blir lettere å gjennomføre. Men for å komme dit, må det styres med vilje av våre myndigheter. Ingenting i den retningen vil skje av seg selv.

Utbygginger og arealendringer har desimert biotoper og arter så mye at hverken Norge eller verden har råd til å fortsette som før. FN og verdens forskermiljø mener naturkrisen utgjør like stor fare for oss som klimaendringen med økt CO₂ i atmosfæren.

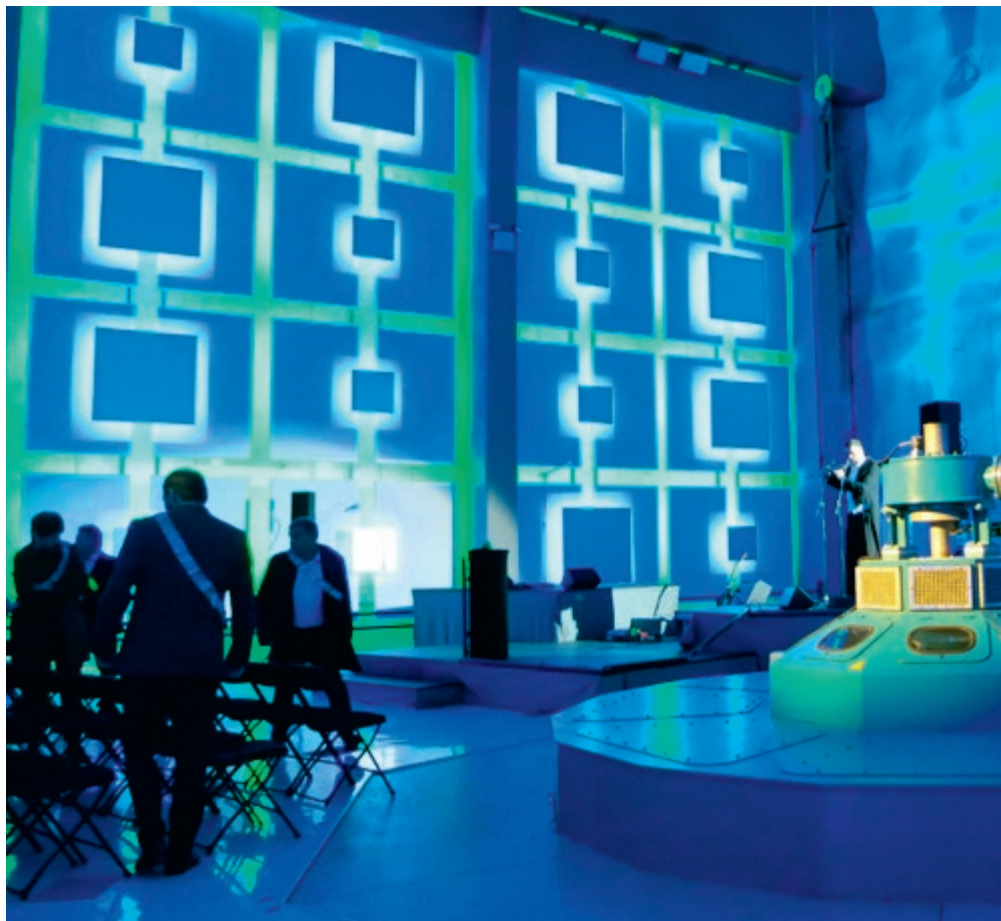
Derfor må vi jo før jo heller fram-skaffe fornybar energi uten nedbygging av naturen med vindkraft, vannkraft, datasentre og motorveier. Her er min oppskrift:

• Energiøkonomisering

Dersom det blir gjennomført en effektiv og omfattende energiøkonomisering, vil vi kunne frigjøre 30-50 TWh og samtidig generere 30 000 – 50 000 lokale arbeidsplasser i flere tiår framover innen bygningsindustri. I dette arbeidet bør det også satses på mye mer bruk av trevirke. Det vil binde karbon varig i store mengder.

• Solstrøm

Her kan ENOVA gjøre den store forskjellen ved å sørge for store tilskudd til montering av solstrømanlegg på alle hustak i landet. Potensialet er stort. Plassert på eksisterende og nybygg, vil dette ikke legge beslag på nye areal. I tillegg utgjør solstrøm avlastning for linjenettet som får langt mindre behov for oppgradering.

• Batterier

Batteriteknologien har for tiden en rivende utvikling og vi må regne med at innen 10 år vil det være forsvarlig å begynne installering av batterier i bygningene slik at solstrømmen kan brukes døgnet rundt i store deler av landet.

• Havvind

Vindturbiner plassert langt til havs, i områder de gjør minst mulig skade for fugler og fugletrakk, kan dekke mesteparten av energibehovet til olje- og gassinstallasjoner. Havvind kan også levere energi til land.

Stoppe landstrøm-elektrifisering av oljeinstallasjoner.

5,1 TWh er vedtatt og under bygging. Denne kraften kunne vært brukt på land og gitt en langt

mer verdifull og kortreist foredling av kraften uten ekstra energitap. Det er riktig at CO₂-utslippet fra oljeselskapene og Norge blir mindre, men siden atmosfæren ikke stopper ved territorialgrensen medfører prosjektet at mer CO₂ blir sluppet ut til atmosfæren.

• Modernisering av vannkraftverk

Med modernisering av kraftverk menes å skifte ut gammelt utstyr som gir mer effekt og utvide tuneller og rør samt endre på fallhøyder og reguleringsregime. Det er tiltak som vil berøre naturmangfoldet i liten grad.

Norge har ambisjoner om å være et nullutslippssamfunn om 30 år. En god og riktig ambisjon, men dessverre er det få konkrete tiltak som tyder på at målet blir nådd. Vi kommer ikke i mål

Solenergi

- et år mot strømmen

Det gamle kraftverket i Lysebotn er erstattet med et nytt. Det ga en økt kraftproduksjon med 180 GWh uten nye overføringer av vassdrag eller regulering. Fra åpningen av Lysebotn 2 høsten 2018.

Prosjekt Solsats startet i 2020 og målet er å jobbe for at solenergi tas i bruk i større grad i Stavanger og omegn. Stavanger kommune og Rogaland fylkeskommune er tilsluttet, og andre kommuner i Lyses nett er kontaktet. Det jobbes både mot privatpersoner, landbruk, boligbyggelag, bedrifts-markedet og det offentlige.

2020 har vært et år mot strømmen for solmarkedet, og spesielt for privatmarkedet. Det var spådd en fortsatt markedsøkning i 2020 i tråd med tidligere års trender, men vi ser i stedet en stagnering. Dette skyldes flere faktorer: koronasituasjonen gir flere husholdninger en utrygg økonomisk framtid, det ble skapt usikkerhet da Enova varslet redusert støtte til privatmarkedet, det har vært lave strømpriser i 2020 og krona har vært svak, noe som gjør det dyrere å importere anlegg.

Prosjektet er opptatt av å nå ut til sluttbrukere med nødvendig informasjon da vi ser at kompetansenivået på solenergi er generelt lavt innfor alle segmentene. I 2020 har vi fått opp hjemmesider på Naturvernforbundet i Rogalands portal med relevant informasjon om solenergi. Det er etablert informasjonssider om solenergi på Stavanger kommunes nettportal. Av utadrettet aktivitet er det gjennomført to åpne informasjonsmøter om solenergi og ett møte er utsatt til 2021 av smittehensyn. Solsats har vært medarrangør for 2 seminarer på Mostun knyttet til solenergi sammen med bl.a Solenergiklyngen, og tilrettelagt for tema solenergi på konferansen Broen til framtiden.

(Fra årsmeldingen 2020)

Prosjektet Solsats har egen logo.

ved å ødelegge natur og naturmangfold med flere utbygginger av vassdrag og vindkraftverk på land. Da blir målet rett og slett ødelagt.

Produksjon av hydrogen ved å bruke vannkraft kan bare forsvares i lite omfang da energitapet ved produksjon er altfor stort. Hydrogenproduksjon basert på naturgass er et bedre alternativ, dersom karbonlagring (CCS) gjennomføres.

Som en del av energiøkonomiseringen vil høyere pris på høyere forbruk (differensierte priser) av strøm være inspirasjon/press til å få ned strømforbruket.

Det er hverken landvind eller havvind som skal gi oss mer fornybar energi, men frigjøring av energi gjennom energiøkonomisering og ved å minske behovet for mer energi.

TAKK for at du rydder
i ditt nærmiljø. Det hjelper!

Humledag på friluftshuset
Orre i august.

Humlesus og fugleliv på Jæren

Besøkscenter våtmark Jæren har ansvaret for drift av våtmarksutstillingene på Kvasseheim, Orre og Mostun samt undervisning og arrangementer. 2020 ble et krevende år.

Målene ble likevel oppfylt for antall underviste elever og avtalte arrangementer.

I tillegg til ulike aktiviteter jobbet BVJ for å gjøre utstillingene på samtlige delsentre mer taktile og barnevennlige. Mostun-utstillingen fikk i 2020 to vegghengte puslespill som viser fuglelivet rundt Mosvatnet. På Kvasseheim har vi produsert et tilsvarende puslespill over fuglelivet i Kvasseheimbukta som kom på plass i starten av 2021.

BVJs to digitale databaser som kan utforskes i utstillingen på Mostun natursenter og Friluftsfyret Kvasseheim er i sluttfasen med å bli overført til nytt format. Prosjektet ferdigstilles i 2021.

Fra toppåret i 2016 har antallet underviste elever hatt en jevn nedgang. Det har i en viss grad sammenheng med omorganiseringen av BVJ der det brukes større ressurser og tid på undervisning på Orre og Kvasseheim. Etterspørselen etter

fagrelevant uteundervisning var og er fortsatt stor. Likevel er undervisningstallene på Mostun i 2020 preget av pandemien. Hovedgrunnen til dette er at undervisningen har måttet foregå i mindre grupper sammenlignet med tidligere år. I tillegg til naturveileder Sigrid Tveitnes har Øyvind Gjerde fra FN-sambandet gjennomført et stort antall undervisningsøkter om kråketrekket og vårfugler ved Mosvatnet. Åshild Nordahl ble innleid til å gjennomføre vårfuglundervisning og fuglekasse-snekring ved Kvasseheim fyr for BVJ.

I 2020 ble det til sammen undervist 1722 elever mot 2004 elever i 2019.

I tillegg til undervisning på Mostun, Orre og Kvasseheim har det blitt gjennomført nærområdeundervisning for 63 barnehagebarn ved Vannassen.

Besøkscenter våtmark Jæren (BVJ) ble opprettet i desember 2012, og

er autorisert og finansiert av Miljødirektoratet. Siden 2018 har BVJ vært en egen organisasjon og med styre og årsmøte. Styret i 2020 bestod av Per Kr. Austbø (styreleder) fra Statsforvalteren i Rogaland, Øystein Dahle, Jæren friluftsråd og Erik Thoring, Naturvernforbundet i Rogaland. Det er Naturvernforbundet som har drift- og arbeidsgiveransvaret for BVJ. Siden 1. januar 2020 har Sigrid Tveitnes vært ansatt som naturveileder og administrativ ansvarlig for BVJ. (Utdrag årsrapport 2020)

	Mostun - NiR og BVJ	Orre og Kvasseheim - BVJ
2017	1608 elever	366 elever
2018	1581 elever	358 elever
2019	1501 elever	503 elever
2020	972 elever	750 elever
Sum	5 662 elever	1977 elever

Nå er vi i gang!

Litt forsinket, men nå er vi i gang. Mostun ble tømt for innhold før jul og fredag 5. februar kom byggegjerdene på plass. Halve Mostunhagen blir stengt for ferdsel og bruk, og det samme gjelder innkjøringen til Mostun og Inge Steenslands Hus. Slik vil det være i fem måneder framover.

Mostun skal strippes helt ned. Ytterkledning skal rives, og innvendig golv og veggpanel fjernes. Det blir reist et stort plasttelt over Mostun slik at byggeriene kan foregå uavhengig av vær og vind. Det er Byggmester Sagen og Rørlegger Ragnar Svensen som er hovedentreprenører. Når du har denne utgaven av

Rygjavern i hendene vil det allerede ha skjedd mye nytt på Mostun.

Til vår store glede har kommunen bestemt at det skal installeres integrerte solcellepaneler på taket. Det skal sørge for lys og varme i bygget.

Naturvernforbundets fem ansatte skal i byggeperioden ha tilhold hos Ynglingen på Lassa. Vi satser på å opprettholde driften av Inge Steenslands Hus, men om det lar seg gjøre vet vi ikke i skrivende stund. Det beste rådet vi kan gi er å følge med på Facebook-siden «Naturvernforbundet i Rogaland» der vi holder publikum løpende oppdatert.

Ekte vinterglede

Flere uker med sprengkulde ga «rennelov» og et yrende liv på Mosvatnet. Da er det gunstig å ha kafé på Mostun. Folk har strømmet til for å kjøpe vinterens slager, varm sjokolade med krem! I hagen har vi hatt bålpanner der folk kunne grille seg en pølse eller to. Også et populært tiltak.

Undervisningstilbudet har vært begrenset av koronaen. Men den tradisjonelle kråkeundervisningen med Øyvind Gjerde har blitt gjennomført som planlagt. Det er elever fra videregående skoler som har deltatt og fått oppleve vinterens vakreste eventyr ved Mosvatnet når kråkene og kaiene letter og flyr i flokk og følge grytidlig om morgenen. Det har for øvrig vært merkbart færre overvintrende kråker i vinter. Bare 6000 i vinter mot toppåret i 2012 da det ble registrert 25 000 overnattere i Mosvatnparken.

Grilling av pølser ved bålpannen i Mostunhagen.

Øyvind Gjerde underviste elever om kråketrekket ved Mosvatnet.

MER STENGT ENN ÅPENT

Mostunkaféen har hatt mer stengt enn åpent så langt i år. Streng restriksjoner gjorde at vi ventet til midten av januar før vi åpnet kaféen. Vi holdt åpent i tre uker før vi måtte stenge ned igjen fordi vi mistet vannet til Inge Steenslands Hus. Vannledningen frøs, og tross

iherdige forsøk fra rørlegger fikk vi ikke vannet tilbake. I skrivende stund, onsdag 17.februar, er vi fortsatt uten vann.

Ifølge Stavanger kommune må det legges en helt ny vannledning til Mostun. Den gamle ledningen er underdimensjonert og ligger i

tilllegg for grunt. Det er stor fare for at frosten kan skape nye problemer i framtida. Det er foreløpig ikke avklart når det blir lagt en ny ledning.

Vannproblemene har også ført til at flere utleieavtaler har blitt avlyst. Vi har med andre ord fått en vanskelig start på det nye året.

Ja til Ålgårdbanen og en redusert E39-løsning

Hallgeir H. Langeland,
Naturvernforbundet i Rogaland

Kjell Erik Onsrud,
For Jernbane

Trond Egil Aa. Bøe,
Ålgårdbanens Venner

Ålgårdbanens status er til vurdering hos Jernbanedirektoratet, sammen med flere andre strekninger. Spørsmålet er om disse traséene uten trafikk skal miste statusen som del av det nasjonale jernbanenettet. Det bør ikke skje. Erfaringer fra andre land viser at gjenåpning av nedlagte baner har stor suksess. Det samme kan skje ved gjenåpning av Ålgårdbanen som har et trafikkpotensiale på mellom 500.000 og 1,4 millioner reiser i året, avhengig av frekvens.

Parallelt med Ålgårdbanen foreligger det en reguleringsplan for utbygging av E 39 til 4-felts motorveg. Statsforvalteren i Rogaland har fremmet innsigelse mot planen siden den vil føre til store landskapsinngrep og nedbygging av matjord. Tross runder med kutt i kostnader hadde veien en pris i 2020 på 3,4 mrd. kroner.

Bedre for alle

Vi foreslår at Ålgårdbanen gjenåpnes først slik at togene kan avlaste E39 mens den bygges ut. Vi foreslår at E39 oppgraderes i eksisterende trase til en trafiksikker to-tre felts veg med fysisk midtdele og planfrie kryss. Strekningen Hove-Osli holder allerede en slik standard. Ved Osli og Bråstein foreslår vi at sideveier samordnes og at det bygges to nye og mer kompakte planfrie kryssløsninger. Mellom Kongeparken og Limavatnet legges ny E39 i tunnel.

Ålgårdbanen med aktuelle stoppesteder. Illustrasjon: Jernbaneverket

Med en slik løsning kan Ålgård få et dobbelt så raskt kollektivtilbud som i dag, en sikrere E39, bedre trafikkflyt, lavere kostnad, mindre bompenger, færre og mindre inngrep i landskapet og mindre tap av matjord. Det er kort og godt en løsning som alle interesser vinner på.

Mer jernbane

Vi kan og bør investere for en høyere jernbaneandel. Jernbane og bybane kan driftes direkte på norsk fornybar energi uten å måtte mellomlagres i batterier eller hydrogen. Jernbane og bybaner er delingsøkonomi i praksis. 80 % av togtrafikken har vært nullutslipp siden 1970.

Framkommelighet og arealbruk er viktig, ikke minst i Rogaland som huser Norges tredje største byområde og mye av landets beste jordbruksarealer. Skinnegående transport er

arealeffektivt, og Ålgårdbanens trasé ligger der.

Billigere gjenåpning

Vi så hvor lett det var for regjeringa og Frp å plusse på statsbudsjettet med 1,6 mrd. til vegformål. Det hadde vært mer enn nok til å gjenåpne Ålgårdbanen. Noen politikere sier vi må bygge dobbeltspor på Jærbanen først. Et vesentlig poeng i forhold til Ålgårdbanen er at en gjenåpning av en eksisterende trasé koster betydelig mindre enn dobbeltspor på hele Jærbanen, og at det vil være mulig å få den "på kjøpet" når dobbeltsporet skal bygges til Nærbø. En felles rigggkostnad kan utnyttes til å få en billigere gjenåpning enn ellers. Dette burde være en vinn-vinn-løsning. Vi utfordrer politikere som både er enige og uenige om å ytre seg før stortingsvalget i høst.

Hvordan
får du dette...

...til å bli
denne?

Putt den
i denne!

Alle
kan
trylle!

Alle kan trylle, fordi all glass- og metallemballasje
du leverer til gjenvinning blir råmaterialer til nye,
fine ting. Takk for at du tryller!

I.V.A.R

Stavanger

Sandnes

Sola

Klepp

Hå

Time

Gjesdal

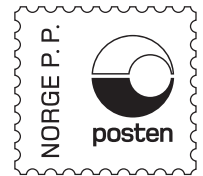
Randaberg

Rennesøy

Kviteseid

Avsender:
Rygjavern, PB 441, 4002 Stavanger

Innkalling til årsmøte i Naturvernforbundet i Rogaland

Sted: Inge Steenslands Hus

Dato: Tirsdag 16.mars.

Klokkeslett: Start: kl.18.00. Slutt: kl.19.30

Enkel servering

Påmelding til <https://pameldinger.no/e/ussciz>

Vi følger det til en hver tid gjeldende pålegg for smitteverntiltak.

Hold deg oppdatert på Facebooksiden Naturvernforbundet i Rogaland.

Her kommer det også informasjon om strømming av årsmøtet.

Eramet Norway AS

Nyttige produkter for
fremtidens nullutslippssamfunn

Eramet Norway, som består av tre smelteverk lokalisert i Porsgrunn, Sauda og Kvinesdal samt en forsknings- og utviklingsavdeling (FoU) i Trondheim, er en verdensledende produsent av raffinerte manganlegeringer til den globale stålindustrien.

Selskapet er i dag en av verdens reneste produsenter av manganlegeringer som følge av flere år med målrettede investeringer, systematisk kunnskapsbygging og kontinuerlig utvikling av organisasjonen.

Med oss på laget har vi dyktige fagarbeidere, ingeniører, spesialister og ledere. I løpet av de neste par årene kommer vi til å rekruttere til en rekke spennende stillinger.

Følg oss på LinkedIn
www.eramet.no
www.eramet.com

